

Lausunto

29.04.2026

Asia: VN/1872/2025

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi eräiden rakennusten teknisten järjestelmien energiatehokkuuden vaatimuksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto: Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi eräiden rakennusten teknisten järjestelmien energiatehokkuuden vaatimuksista

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi eräiden rakennusten teknisten järjestelmien energiatehokkuuden vaatimuksista.

Asetuksella implementoitaisiin uudelleenlaaditun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EU) 2024/2375 (EPBD) vaatimuksia. EPBD:n mukaiset muutokset tulisi tehdä kansalliseen lainsäädäntöön 29.5.2026 mennessä. Voimassa oleva asetus laajenisi koskemaan kaikkea uusiutuvan energian tuotantoa ja energiavarastoja. Kuten perustelumuiotiossa todetaan hallitusohjelman kirjauksiin viitaten, asetus ei toisi merkittäviä muutoksia nykyiseen rakennustapaan.

Kiinteistönomistajien ja asukkaiden näkökulmasta teknisten järjestelmien energiatehokkuusvaatimukset voivat tuoda merkittäviä kustannussäästöjä. Syken selvityksen (Ympäristöministeriö 2025) mukaan erityisesti yli 290 kW:n lämmitys-, ilmastointi- ja ilmanvaihtojärjestelmien energiatehokkuustoimet voivat olla taloudellisesti kannattavia, tuoda energiansäästöä ja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä.

Hajautettu energiantuotanto, energiavarastot, automaatiojärjestelmät sekä ilmastointi- ja ilmanvaihtojärjestelmät yleistyvät rakennuskannassa. Hallittu ja reilu energiamurros edellyttää merkittäviä panostuksia informaatio-ohjaukseen, suunnitteluosaamisen vahvistamiseen, valvontaan sekä rahoitusinstrumenttien kehittämiseen, jotta rakennukset saadaan integroitua osaksi energiajärjestelmää. Samalla on huolehdittava siitä, että järjestelmät toimivat tarkoituksenmukaisesti, energiatehokkaasti ja tietoturvalisesti. Myös rakennusten ylikuumenemisen

ehkäisyyn ja passiiviseen säteilylämmön hallintaan tulee kiinnittää huomiota. Järjestelmien ja digitaalisten palveluiden elinkaariset ympäristövaikutukset tulisi minimoida.

Syke kiinnittää huomiota siihen, että asetusluonnoksessa korostuu erityissuunnittelijoiden keskeinen rooli, mutta erityissuunnittelijoiden koulutus- ja pätevyysvaatimuksia ei ole määritelty. Osaamisvaatimukset ja tarvittava koulutus erilaisiin erityissuunnittelijan tehtäviin tulisi määritellä selkeästi. Näitä tehtäviä varten tarvittava sertifiointi voitaisiin järjestää vastaavasti kuin F-kaasuja koskevan lainsäädännön osalta on tehty. Mikäli EU:n piirissä kehitetään näihin tehtäviin tai näille aloille pätevyys- ja koulutusvaatimuksia ja niiden keskinäistä tunnustamista jäsenvaltioiden välillä, olisi tärkeää, että varmistettaisiin suomalaisten osaamisvaatimusten harmonisointi tällaisiin vaatimuksiin alan suoma-laisten yritysten kilpailukyvyyn varmistamiseksi. Mikäli erityissuunnittelijoiden pätevyysvaatimukset annetaan ohjeiden tasolla, on aiemmat vuoden 2015 ohjeet (Ympäristöministeriö 2015) syytä päivittää vastaamaan nykyhetken tekniikan kehitystä, sen tuomia mahdollisuuksia ja vaatimuksia.

On tarpeellista varmistaa, että automaatiojärjestelmiin kohdistuvia vaatimuksia kohdennetaan myös spesifisti sellaisiin rakennuksiin, joissa on paljon energiaa kuluttavia laitteistoja. Esimerkiksi suurkeittiöitä sisältävien rakennusten energiankulutus on huomattava, ja näitä rakennuksia on Suomessa noin 22 000. Syken selvityksen (Kahrola ym. 2021) mukaan suurkeittiöitä sisältävissä rakennuksissa lämmöntalteenoton ja -käytön järjestelmiä ei ole otettu käyttöön riittävästi. Tämä edellyttäisi näiden hukkalämmön lähteiden integroimista jo taloteknisen suunnittelun alkuvaiheissa. Lämmön talteenotto suurkeittiölaitteista tai kylmälaitteista ja hyödyntäminen samassa rakennuksessa (esimerkiksi waterloop-tekniikalla, jossa lämpöä tuottavat laitteet on kytketty keskitettyyn lauhdevesijärjestelmään) ovat energiatehokkaita järjestelmiä, mutta niiden käyttöönotto sekä uudisrakennuksissa että korjausrakentamisessa on toistaiseksi valitettavan vähäistä. Lämmöntalteenoton automaatiota koskevia vaatimuksia ei asetusluonnoksessa esitetä koskien lämpöä tuottavien laitteiden hukkalämpöä. Asetuksen 2 pykälään (määritelmät, kohta 8) olisi tarpeen lisätä ”lämpöä tuottavista laitteista kerättävä lämpö”.

EPBD:n monet vaatimukset sisältävät mahdollisuuden poiketa vaatimuksesta, jos se ei ole ”teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa”, mikä jättää paljon tulkinnanvaraa. Kiinteistönomistajan tai asukkaan voi olla haastavaa arvioida investointien hyötyjä ja kustannuksia – erityisesti energiavarojen kannattavuuteen liittyy epävarmuuksia. Lisäksi pääoman puuttuminen voi estää kannattavatkin investoinnit, joten tarvitaan monipuolisia rahoitusmahdollisuuksia.

Osa asetusluonnoksen käsitteistä kaipaisi selkeyttämistä, jotta soveltamisala ja tulkinta olisivat yksiselitteisiä. Toivomme myös, että säädösvalmistelujen taustaselvitykset olisivat aina avoimesti sidosryhmien saatavilla.

EPBD:n 13 artikla mahdollistaisi vaatimukset, jotka liittyvät lämmönkehittimien kasvihuonekaasupäästöihin tai polttoainetyyppiin taikka lämmitykseen rakennuksen tasolla käytettävän uusiutuvan energian vähimmäisosuuteen. Näiden vaatimusten mahdollisuuksia kannattaa Suomessa selvittää.

Lausunnon valmisteluun osallistuivat tutkija Kaarina Kaminen, johtava asiantuntija Tapio Reinikainen, tutkija Sara-Tuuli Siiskonen, tutkija Jouni Räihä ja erikoissuunnittelija Janne Pesu.

Lähteet:

Ympäristöministeriö. 2015. Ympäristöministeriön ohje rakennusten suunnittelijoiden kelpoisuudesta YM2/601/2015).

Ympäristöministeriö. 2025. Lämmitys-, ilmastointi- ja yhdistettyjen lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmien sekä yhdistettyjen ilmastointi- ja ilmanvaihtojärjestelmien vaihtoehtoiset toimenpiteet. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (2024/1275/EU) 23 artiklan 6 kohdan mukainen raportti Euroopan komissiolle. 14.11.2025

Ari Kahrola, A., Reinikainen, T., Johansson, A. ja Finel, N. Ilmastoystävälliset ammattikeittiöt – keinoina energiatehokkuusparannukset ja luonnolliset kylmäaineet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 40 / 2021. Saatavilla: <http://hdl.handle.net/10138/334581>

Kaminen Kaarina
Suomen ympäristökeskus (Syke)